

ingediend op **941** (2021-2022) – Nr. 1
30 september 2021 (2021-2022)

Voorstel van resolutie

van Staf Aerts, Mieke Schauvliege, Johan Danen,
Chris Steenwegen en Björn Rzoska

over Vlaamse inspanningen om de energiefactuur
voor gezinnen te verlagen

TOELICHTING

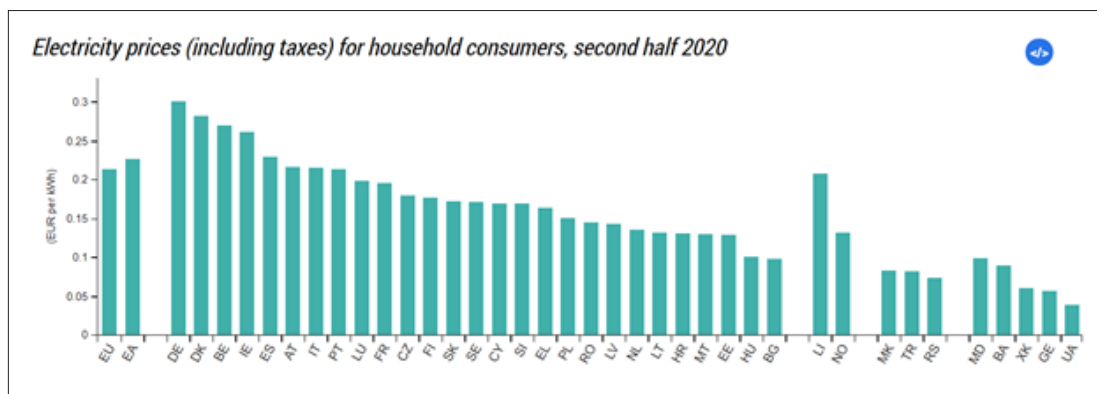
Een op de vijf Belgen heeft moeite om de energiefactuur te betalen. Dit najaar dreigt de energiefactuur voor de Vlaamse gezinnen verder te ontsporen. Dat heeft op dit moment vooral te maken met de evolutie op de energiemarkt, en dan vooral op de gasmarkt. De elektriciteitsprijs is daaraan gekoppeld. Wellicht zullen de gasprijzen na verloop van tijd opnieuw dalen, zoals energiespecialist André Jurrès voorspelt¹. Toch dreigen gezinnen de komende maanden hun rekening te zien oplopen.

Als belangrijkste redenen voor de stijging van de gasprijs worden aangegeven:

- de hogere vraag naar energie voor de verwarming van huizen door een lange, koude winter en meer thuiswerk (door corona) zorgden voor een stijging van de Europese gasvraag met 7,6 procent in het eerste trimester van 2021;
- de hogere CO₂-prijzen zorgen voor een switch van kolen- naar gascentrales, waardoor de vraag naar gas toeneemt;
- het aanbod van gas is gedaald door een daling van de Noorse export wegens onderhoudswerken en door een beperking van de Russische uitvoer naar Europa;
- de Europese gasreserves zijn beperkt en wat gebruikt werd in de winter, kon niet volledig opnieuw worden aangevuld in de zomermaanden.

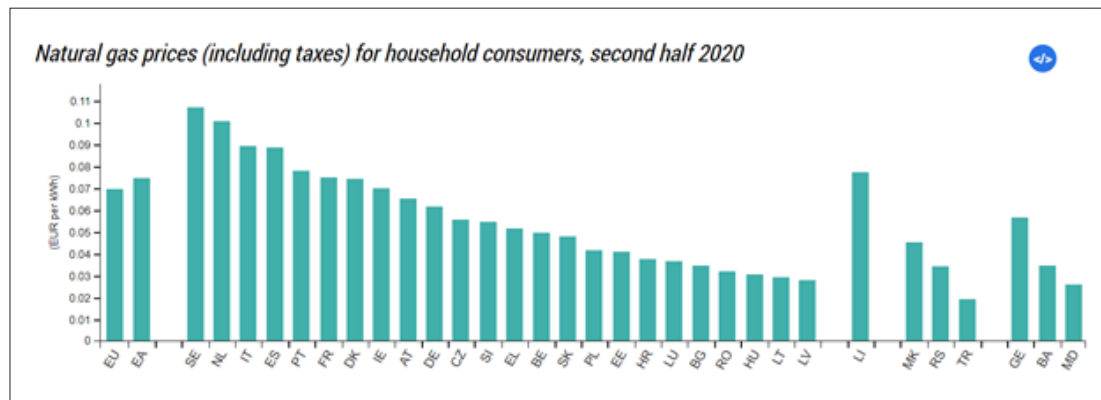
Aan al die factoren kan op Vlaams of Belgisch niveau niet direct veel verholpen worden. Toch zijn er ook structurele factoren dicht bij huis die zorgen voor hoge energiefacturen. Zo is er bijvoorbeeld het feit dat de woningen in Vlaanderen zo slecht geïsoleerd zijn. Dat er zo weinig wordt gebruikgemaakt van groene stroom en groene warmte, die op termijn veel goedkoper uitvallen, speelt ook een rol.

Voor de elektriciteitsprijs wordt in België en in Vlaanderen kunstmatig hoog gehouden. De elektriciteitsprijzen liggen in België hoger dan in de meeste omliggende landen, zoals blijkt uit cijfers van Eurostat.

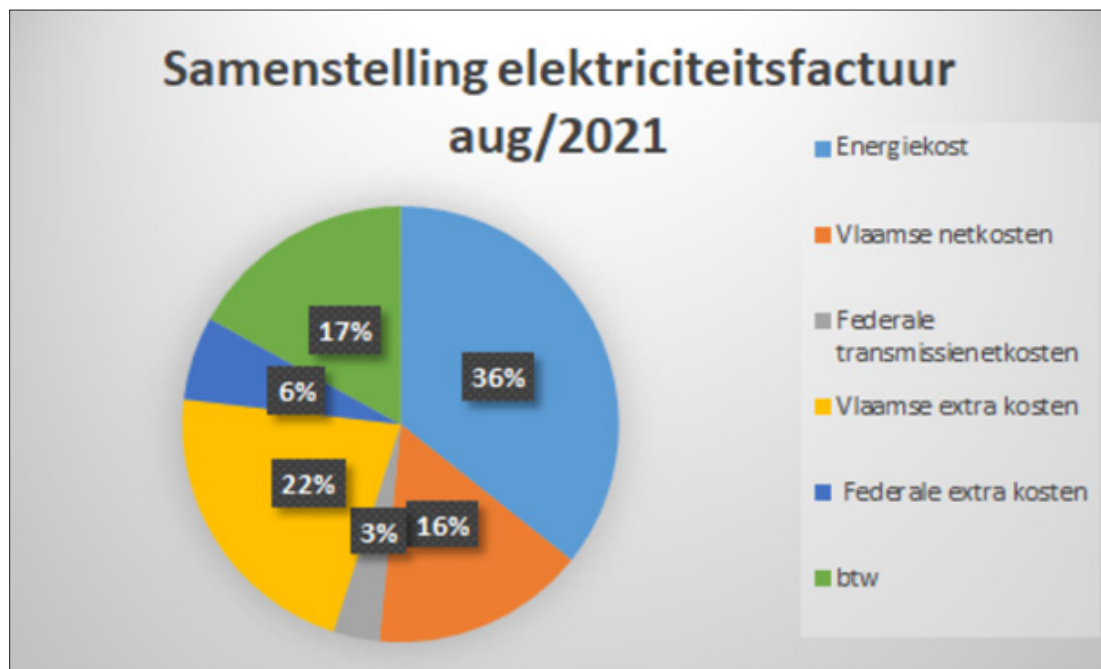

Voor gasprijzen bevindt België zich veeleer in de middenmoot.

¹ De Morgen, 15 september 2021.

De consumentenvereniging Test Aankoop bestempelt de elektriciteitsfactuur als een tweede belastingbrief en pleit voor een ontvetting ervan². Uit een nadere analyse van de samenstelling van de elektriciteitsfactuur blijkt immers dat de Vlaamse kosten die worden doorgerekend in de elektriciteitsfactuur het zwaarst doorwegen³.

Binnen die Vlaamse kosten zijn het vooral de openbardienstverplichtingen die de factuur de hoogte injagen.

² positie TA_elektriciteitsnota_082020 (1).pdf.

³ Meer gedetailleerde informatie over de energieprijzen en distributietarieven is te vinden op de site de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG): <https://www.vreg.be/nl/evolutie-energieprijzen-en-distributietarieven#1>.

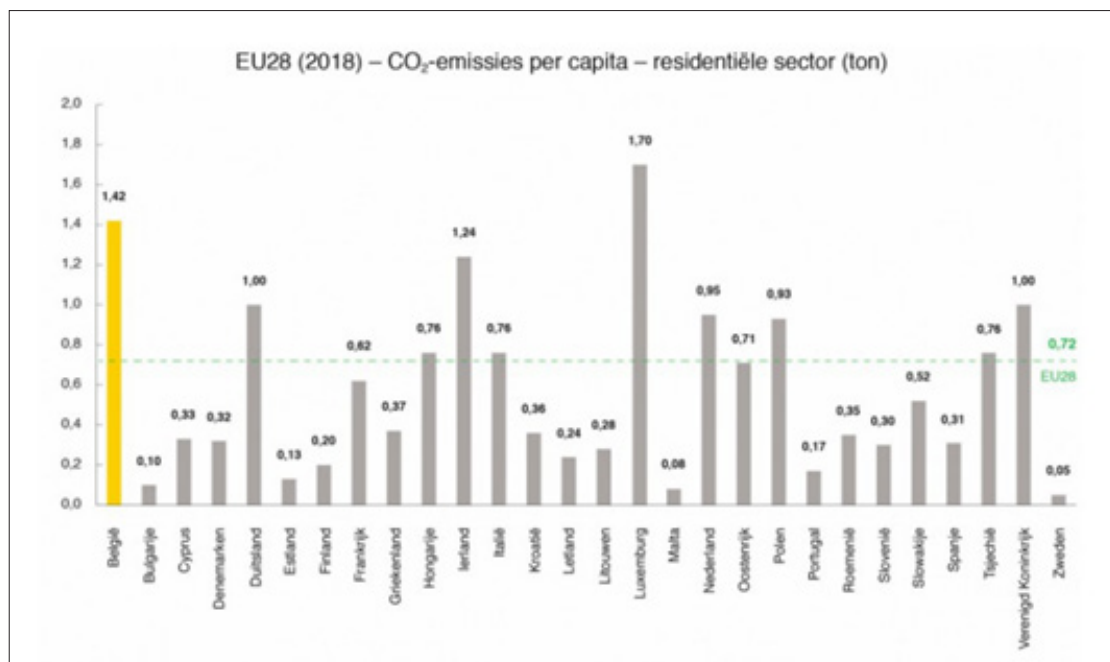
Elektriciteitsfactuur gemiddeld gezin (3.500 kWh) augustus 2021	euro/jaar	aandeel op totaal factuur incl. btw
Energiekost	368,49	36%
Vlaamse netkosten	163,74	16%
Federale transmissienetkosten	35,42	3%
Vlaamse extra kosten	225,48	22%
Federale extra kosten	64,23	6%
Totaal factuur excl. btw	857,36	
btw	174,97	17%
Totaal factuur	1032,33	100%

Welke instrumenten heeft Vlaanderen om de elektriciteitsfactuur voor de gezinnen te verlagen?

1. Energiebesparing: verminderen van het energieverbruik

De goedkoopste energie is natuurlijk de energie die niet wordt verbruikt. Door energiebesparing kan de factuur voor het verwarmen van woningen fors gedrukt worden.

België en Vlaanderen doen het in vergelijking met andere Europese landen niet goed op het vlak van de renovatie van gezinswoningen. Wat de CO₂-uitstoot in de woningen betreft, doen België en Vlaanderen het samen met Luxemburg het slechtst van alle Europese landen⁴.

⁴ [Belgische huisbewoner tweede grootste energieverkwister in Europa \(mijnbenovatie.be\)](https://mijnbenovatie.be).

De Vlaamse Regering heeft ambitieuze doelstellingen vastgelegd in haar langetermijnstrategie voor Vlaamse gebouwen⁵. Ze wil een broeikasgasreductie bereiken van 2,3 Mt CO₂eq voor woningen tegen 2050. Pas na 2050 wil ze evolueren naar gebouwen die volledig klimaatneutraal zijn. Per jaar moeten er tussen 2020 en 2050 ruim 95.000 woningen een grondige renovatie tot de langetermijndoelstelling label A ondergaan.

Een sluitende financiering om die inspanning rond te krijgen, is er in feite niet. De Vlaamse Regering wil vooral stimuli geven op sleutelmomenten, bijvoorbeeld bij een erfenis of bij de verkoop van een woning. Die stimuli, die kunnen bestaan in een premie, een totaalrenovatiebonus, een goedkope lening enzovoort zijn vooral gericht op middenklassegezinnen die zich dat soort van zware investeringskosten kunnen veroorloven. Inspanningen om ook woningen van de meest kwetsbare gezinnen te helpen renoveren, zoals het Noodkoopfonds, blijven beperkt. In het relanceplan worden voor de bestaande instrumenten extra middelen uitgetrokken. Daarvan gaat maar 40 miljoen euro naar noodkoopleningen. Dat is geenszins voldoende voor een sociaal renovatiebeleid in overeenstemming met de Europese Green Deal pijler 'A Renovation Wave for Europe – greening our buildings, creating jobs, improving lives'⁶.

De sociale partners⁷ pleiten vooral voor een extra inspanning om een energietransitie ook haalbaar te maken voor de meest kwetsbare groepen. In hun minimumscenario worden jaarlijks 50.000 woningen van of voor kwetsbare groepen gerenoveerd voor een bedrag van 40.000 euro per woning. Daarvan wordt 70 procent gesubsidieerd en wordt de rest via alternatieve weg gefinancierd (1,4 miljard euro). Hun maximumscenario gaat ervan uit dat jaarlijks 100.000 woningen van en voor kwetsbare groepen gerenoveerd worden voor een bedrag van 60.000 euro per woning, waarbij 100 procent gesubsidieerd wordt (6 miljard euro).

De scenario's gaan uit van steunpercentages van 70 tot 100 procent. Ze worden in de eerste plaats ingegeven door de vrijwel onbestaande prefinancieringsmogelijkheden van die doelgroep. Daarnaast speelt de vaststelling dat die investeringen zich niet of maar op zeer lange termijn terugverdienen, waardoor het moeilijk zal zijn om er private financieringsconstructies voor in te zetten. Diepgaande renovatie tot koolstofneutrale woningen verdient zich voor een gemiddelde woning immers maar op 45 tot 64 jaar terug.

Om het renoveren van woningen fors aan te moedigen zonder de factuur de hoogte in te jagen, moet er een financiering komen uit de algemene middelen. Een versterkte eengemaakte renovatiepremie en ruime renteloze renovatieleeningen vormen een eerste stap. Maar er moet vooral ook aandacht gaan naar vormen van prefinanciering door de overheid van 'diepe renovatie': investeringen in woningen van de sociaal zwakkere groepen, waarvoor de instrumenten van de energieprijzen of goedkope energieleningen niet volstaan. Het doorrekenen van de kosten naar de distributienetbeheerders, die op hun beurt die kosten weer doorrekenen in hun distributienetkosten via de factuur, is dan geen optie. Van groot belang is dat verder werk gemaakt wordt van ontzorging, zeker voor mensen die niet ruim bij kas zitten, maar ook voor huurders en verhuurders en voor meer vermogende eigenaars. Professioneel begeleide wijkrenovatieprojecten kunnen daarin een belangrijke rol spelen. De Vlaamse Regering heeft in het begin van de huidige zittingsperiode de renovatieverplichting bij de overdracht van woningen geschrapt. Dat is een gemiste kans, omdat daardoor op langere termijn energiezuinige koop- en huurwoningen vlotter beschikbaar zouden komen.

⁵ Besluit van de Vlaamse Regering van 29 mei 2020.

⁶ https://www.buildup.eu/sites/default/files/content/eu_renovation_wave_strategy.pdf.

⁷ SERV, Klimaat- en Energiebeleid 2019-2024, Van Alfa tot Omega, p. 108 e.v.

Ook het stroomverbruik in woningen kan nog naar beneden. Het systeem van kortingsbonnen voor beschermde afnemers (via distributienetbeheerders) voor de aankoop van energiezuinige koelkasten en wasmachines kan uitgebreid worden (meer toestellen, meer rechthebbenden).

2. Hernieuwbare energie voor iedereen toegankelijk maken

Als Vlaanderen meer hernieuwbare energie produceert, betekent dit dat er minder gas nodig is voor elektriciteit en dat Vlaanderen minder afhankelijk wordt van het buitenland. Dat zal niet zozeer impact hebben op de groothandelsprijzen omdat de gascentrales die blijven bepalen, maar de elektriciteit (commodity) die burgers zelf produceren en verbruiken, is gratis als ze eenmaal de investering hebben gedaan. Collectief zelfverbruik (energiedelen) kan dat aandeel nog vergroten.

Via het plaatsen van zonnepanelen kunnen mensen hun stroomfactuur ook omlaag krijgen. Door een warmtepomp te installeren, kunnen ze ook de totale energiefactuur drukken. Maar de toegang tot zonnepanelen en warmtepompen is nu in de praktijk niet voor iedereen mogelijk. Via een correcte omzetting van de Europese richtlijnen rond energiegemeenschappen kan ervoor gezorgd worden dat vormen van zonnedelen (of warmtedelen) voor iedereen mogelijk worden. Op die manier kunnen ook minder gefortuneerde gezinnen daarvan profiteren. Het debacle rond de verbroken beloftes over de zonnepanelen mag niet maskeren dat het plaatsen van zonnepanelen in se rendabel is en blijft. Maar om iedereen te laten delen in de voordelen van zonne-energie zal de Vlaamse Regering duidelijke keuzes moeten maken in het Energiebesluit ter uitvoering van het decreet over de energiegemeenschappen.

Warmtepompen zijn energetisch gezien de beste manier om te verwarmen, maar ze zijn nu door de hoge elektriciteitsprijzen buitensporig duur, waardoor ze een concurrentienadeel hebben ten opzichte van verwarmen met stookolie of gas. Door de elektriciteitsprijs te ontvetten (zie verder) kunnen warmtepompen voor meer mensen toegankelijk worden. Dat geldt ook voor vormen van warmtedelen, bijvoorbeeld voor kleinere wkk-installaties (warmte-krachtkoppeling) op wijkniveau.

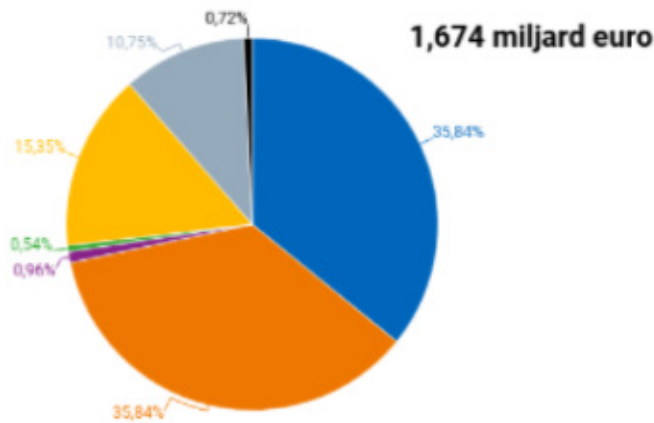
Groene energie heeft een enorm potentieel om de energiekosten in de toekomst te drukken, maar dan zullen mensen nog beter begeleid moeten worden. Ook hier is – zeker voor minder vermogende gezinnen – ontzorging het devies.

Ook op daken van bedrijfsgebouwen is er nog een groot potentieel. De Belgische federatie van handel en diensten en Engie hebben een samenwerkingsakkoord ondertekend voor de promotie van zonne-energie en oplossingen voor energie-efficiëntie bij bedrijven in de sector. Die bedrijven hebben alleen al een potentieel van 300 tot 350 MWp aan geïnstalleerde zonne-energiecapaciteit, wat het equivalente verbruik is van ongeveer 85.000 huishoudens en een vermeden uitstoot van ongeveer 120.000 ton CO₂.

3. De stroomfactuur ontvetten

22 procent van de elektriciteitsfactuur wordt bepaald door de openbaredienstverplichtingen op Vlaams niveau. Elektriciteit wordt daardoor veel meer belast dan bijvoorbeeld stookolie, aardgas, benzine enzovoort. Vanuit klimaat oogpunt is dat niet logisch. Het gaat om een bijdrage van 1,6 miljard euro per jaar.

Totale maatschappelijke kost Vlaamse openbaredienstverplichtingen in 2018 (naargelang financieringsbron)

Impact openbaredienstverplichtingen (ODV) in Vlaanderen

DDV in energiekost (Bijdrage Groene stroom en Warmtekrachtkoppeling) (1)	600 miljoen euro
DDV in elektriciteitsdistributenettarieven (2)	600 miljoen euro
DDV in transmissiekosten (3)	16 miljoen euro
DDV in aardgasdistributenettarieven (4)	9 miljoen euro
BTW op 1, 2, 3 en 4	257 miljoen euro
DDV gefinancierd via Energiefonds (Energieheffing)	180 miljoen euro
DDV gefinancierd via Vlaamse algemene uitgavenbegroting	12 miljoen euro
TOTAAL	1,674 miljard euro

Op basis van artikel 7.5.1 van het Energiedecreet⁸ kan de Vlaamse Regering openbaredienstverplichtingen (ODV) opleggen aan leveranciers en netbeheerders:

- 1° steun voor rationeel energiegebruik (REG);
- 2° aankoop van steuncertificaten voor groene stroom en warmte-krachtkoppeling (wkk);
- 3° sociale beschermingsmaatregelen voor afnemers tegen de leveranciers (artikel 5.1.1 en volgende van het Energiedecreet);
- 4° andere verplichtingen voor netbeheerders die te maken hebben met:
  - a) de dienstverlening aan afnemers en aanvragers van een aansluiting;
  - b) de dienstverlening aan de leveranciers die toegang hebben tot hun net;
  - c) de investeringen, de exploitatie van de openbare verlichting en bijkomende maatregelen van sociale aard.

Alleen die laatste kosten voor het onderhoud van de openbare verlichting worden vanaf 1 januari 2022 niet meer in de distributenettarieven doorgerekend.

Door een beslissing van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) zijn de distributenettarieven ook verlaagd doordat de VREG

⁸ <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1018092&param=inhoud>.

de tariefmethodologie heeft aangepast, met onder meer een lagere kapitaalvergoeding voor Fluvius (en dus ook minder inkomsten voor de gemeenten). Rond de sociale openbaredienstverplichtingen zou begin 2022 een initiatief volgen. Ook de nieuwe investeringssteun voor zonnepanelen wordt niet meer in de factuur doorgerekend, maar al de rest wel nog.

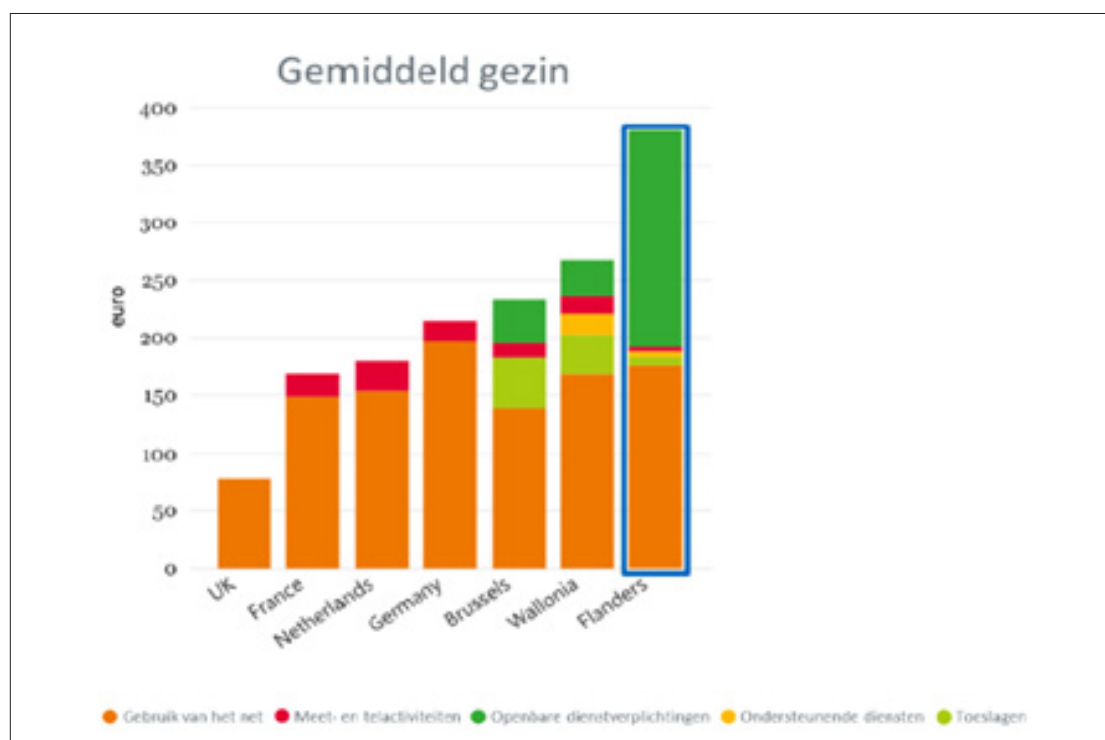
Vanuit verschillende hoeken is er al op aangedrongen om de openbaredienstverplichtingen uit de stroomfactuur te halen: de resterende kosten voor de groenestroomcertificaten voor zonnepanelen, maar ook andere steun voor hernieuwbare energie, energiebesparing, sociale steun en andere maatregelen. Die verplichtingen kunnen beter gefinancierd worden uit algemene middelen. Zo kan bijvoorbeeld gekeken worden welke steunmaatregelen logischerwijs thuishoren in het Vlaams Klimaatfonds en van daaruit gefinancierd kunnen worden.

In feite moet ernaar gestreefd worden dat de elektriciteitsprijs op termijn alleen nog de reële energieprijs (commodity of de kosten van de elektronen) en de distributie- en transportkosten weerspiegelt en niet meer dan dat, zoals dat ook geldt voor het gros van de andere producten en diensten.

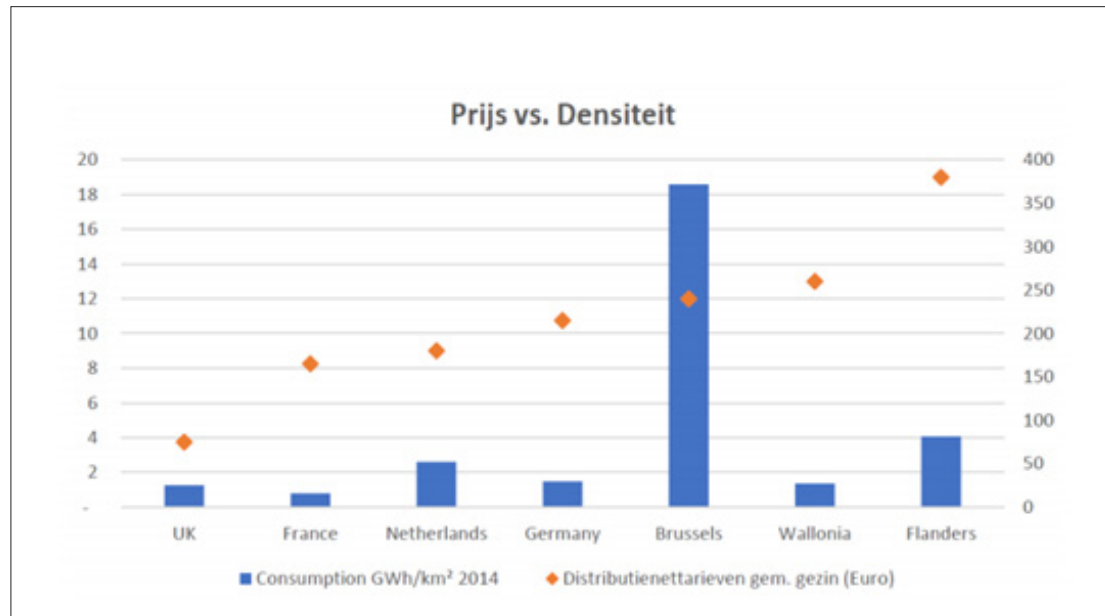
Die kosten financieren uit algemene middelen is sociaal gezien een betere oplossing. Tal van kosten die nu in de stroomfactuur zitten, worden dan uiteindelijk meebetaald uit belastingen. Het voordeel is dan wel dat die belastingen progressief zijn, zodat de sterkste schouders ook de zwaarste lasten dragen. Dat is niet het geval voor de stroomfactuur, want die maakt geen onderscheid tussen mensen met een hoog of een laag inkomen.

4. Een rechtlijnigere en rechtvaardigere verdeling van kosten

Niet iedere afnemer betaalt evenveel kosten die in de elektriciteitsfactuur vervat zitten. Vlaamse gezinnen betalen de hoogste distributiekosten in vergelijking met de andere regio's en de buurlanden. Dat komt voornamelijk door het hoge tarief aan openbaredienstverplichtingen. Er zijn niet alleen grote verschillen tussen de gewesten in ons land, maar er zijn ook grote verschillen binnen het Vlaamse Gewest.

Een bijkomend probleem van de huidige doorrekening van kosten is de vaststelling dat de kosten sterk kunnen verschillen per netbeheerder. Dat is deels te verklaren door de densiteit van een bedieningsgebied. In dichtbevolkte regio's zijn de kosten voor het leveren van stroom normaal gezien kleiner, maar in de praktijk blijkt dat ook in dichtbevolkte regio's soms hogere kosten gelden.

Belangrijker zijn de verschillen tussen types van afnemers. De consumentenorganisatie Test Aankoop maakt daar terecht een strijdpunt van. Test Aankoop onderzocht de prijs die afnemers betalen per kWh in zes netgebieden in België. Uit die vergelijking bleek dat kleine verbruikers (gezinnen) veel meer moeten bijdragen dan middelgrote verbruikers die ook op het distributienet zijn aangesloten. Als ze de vergelijking doortrekken naar heel grote verbruikers of bedrijven, die weliswaar niet op het distributienet zijn aangesloten, worden de verschillen nog veel groter. In feite betekent dit dat de gezinnen voor een belangrijk deel opdraaien voor de kortingen die grote verbruikers op hun stroomfactuur krijgen.

In percentages :

Type verbruiker	Particulieren	Soho	KO	MO 1	MO 2	GO 1	GO 2
Verbruik MW/jaar	2	20	200	2.000	20.000	200.000	2.000.000
Gaselwest	100,00%	83,63%	70,75%	27,06%	23,28%	8,69%	4,86%
Imewo	100,00%	83,43%	82,65%	31,35%	26,98%	10,31%	5,76%
Fluvius Limburg	100,00%	83,77%	75,35%	36,03%	31,90%	11,03%	6,17%
Sibelga	100,00%	66,31%	47,67%	31,68%	27,43%	13,15%	11,63%
Ores Hainaut - IEH	100,00%	79,68%	59,56%	41,79%	36,97%	13,94%	8,29%
Resa	100,00%	77,12%	63,39%	45,22%	39,11%	14,61%	8,69%

Bedrijven met een hoog energieverbruik worden ook op andere manieren al ondersteund of gecompenseerd (gratis emissierechten, compensatie indirecte carbon leakage). Het is daarom niet evident om aan die bedrijven ook grote kortingen toe te staan als het gaat om de ondersteuning van bijvoorbeeld de uitbouw van hernieuwbare energie. Naar Nederlands voorbeeld zouden grote verbruikers op dat vlak ook een grotere inspanning kunnen doen.

Staf AERTS
Mieke SCHAUVLIEGE
Johan DANEN
Chris STEENWEGEN
Björn RZOSKA

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- stelt vast dat:
  - 1° de energieprijzen fors stijgen;
  - 2° de elektriciteitskosten in België en in Vlaanderen hoger oplopen dan in de omringende landen;
  - 3° een op de vijf Belgen moeite heeft om de energiefactuur te betalen;
  - 4° Vlaamse woningen tot de minst energiezuinige woningen in Europa behoren;
  - 5° de installatie van nieuwe zonnepanelen in Vlaanderen nagenoeg is stilgevallen;
  - 6° er maatschappelijk en politiek een grote eensgezindheid over bestaat dat de elektriciteitsfactuur op dit moment geldt als een tweede belastingbrief, terwijl dat vanuit klimaat oogpunt niet logisch is, omdat het de evolutie naar elektrificatie en klimaatneutraliteit belemmert;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om:
  - 1° structureel werk te maken van de ondersteuning van de energierenovatie van particuliere woningen, met vooral aandacht voor de steun aan en de ontzorging van de sociaal zwakste gezinnen;
  - 2° daar extra financiering voor uit te trekken uit de algemene middelen of uit het Vlaams Klimaatfonds zonder nieuwe lasten te genereren voor de elektriciteitsfactuur en daarbij ook maximaal Europese middelen in te zetten;
  - 3° bij de omzetting van de Europese richtlijnen rond energiegemeenschappen en energiedelen in het Vlaamse decreet en in de uitvoeringsbesluiten maximaal in te zetten op het vlot toegankelijk maken van groene energie zoals zonnepanelen of groene warmte voor alle gezinnen;
  - 4° in samenspraak met het brede middenveld een stappenplan uit te tekenen om de openbaredienstverplichtingen en heffingen zo veel mogelijk uit de elektriciteitsfactuur te lichten en via algemene middelen zoals het Vlaams Klimaatfonds te financieren;
  - 5° te zorgen voor een rechtvaardigere verdeling van de kosten van de energietransitie tussen gezinnen enerzijds, en grote energie-intensieve bedrijven anderzijds;
  - 6° de steun voor grote energie-intensieve bedrijven toe te spitsen op bedrijven die hun productieprocessen effectief klimaatneutraal en circulair maken;
  - 7° versneld werk te maken van de versterking en verdere uitvoering van het energiearmoedeprogramma.

Staf AERTS
Mieke SCHAUVLIEGE
Johan DANEN
Chris STEENWEGEN
Björn RZOSKA